Third Forum "Bulgarian Grammar"
Трети форум „Българска граматика"

ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СЕМАНТИКО-СТИЛИСТИЧНИ КАТЕГОРИИ *АКСИОЛОГИЧНОСТ* И *ОЦЕНЪЧНОСТ**

Андреана Ефтимова
Софийски университет „Св. Климент Охридски"

Резюме. В статията се разглежда понятието за функционална семантико-стилистична категория (ФССК), чието въвеждане е резултат от развитието на функционалното направление в езикознанието, по-конкретно на функционалната граматика и на теорията за функционално-семантичните категории и полета на А. Бондарко и школата му. Интересът към ФССК *аксиологичност* и *оценъчност* е продиктуван от осъзнаването на езика като пространство, в което структурите на знанията, мненията, вярванията, въображението са свързани с оценяването. Открояват се мястото и ролята на лексикално-стилистичните средства в полето на оценъчността и аксиологичността.

Keywords: functional semantic-stylistic category; axiology; evaluation

Функционални семантико-стилистични категории за *ценност* и *оценка*[1)]

Съвременните лингвистични изследвания все по-често се обръщат към категории и термини, свързани с аксиологията, заради осъзнаването на езика като пространство, в което структурите на знанията, мненията, вярванията, въображението са свързани с оценяването. Оценъчността и ценностните характеристики се проявяват в езика и от техните проявления се интересуват аксиологически ориентирани дисциплини, като етнолингвистиката, еколингвистиката[2)], критическия анализ на дискурса, политическата лингвистика. Дори в журналистическата наука възниква направлението журналистическа аксиология (Antropova, 2013: 24). Анализът на ценностите на журналистиката, като професия, която формира общественото мнение, както и на медиакултурата, като феномен в координатите на ценностната система, е задача на журналистическата аксиология. В полето на лингвистиката интересът също се измества от структурализма към антропоцентризма и аксиологията. Аксиологическата лингвистика поставя въпросите за структурата и съдържанието на аксиосферите (съвкупности от същностни смисли на обществото), чрез които

*Докладът не е представен по време на Третия форум „Българска граматика". Включваме го, тъй като съответства на темата на Форума.

биха се изяснили критериите за оценка на редица съвременни явления; за методологията за проучване на ценностната ориентация на личността и обществото по езикови данни; за съотношението между личностните и националните ценности.

Преди да пристъпя към изясняването на съдържанието на понятията *ценност* и *оценка*, е необходимо да обърна внимание на понятието за функционална семантико-стилистична категория. Разработките по този въпрос са повлияни от развитието на функционалното направление в езикознанието, по-конкретно на функционалната граматика и на теорията за функционално-семантичните категории и полета на А. Бондарко и школата му (вж. изследванията му от 1984, 2000, 2002, 2005).

Функционалната семантико-стилистична категория (ФССК) обозначава „система от езикови средства от различни равнища (включвайки текстовото), обединени функционално-семантично и стилистично в текстовата плоскост (в целия текст, в типове текстове от един функционален стил) (Stylistic encyclopedia russion language, 2003). Тези средства си взаимодействат заради общите си функции, заради общата семантична категория (например оценката) и са специализирани в изразяването на стиловите специфики на текста (вж. определението за ФССК на V. Marjanchik, 2011: 3). ФССК е организирана върху полевия принцип, като разнородните езикови средства, които изразяват едно и също значение, се групират около микрополетата на ядрото (центъра) и периферията. Тъй като все още ФССК са слабо проучени, засега се отбелязват няколко вида: за оценка, логичност, диалогичност, хипотетичност, абстрактност, акцентност, авторизация, тоналност, приемственост, експресивност, категоричност, предписателност и др. (Stylistic encyclopedia russion language, 2003).

Според В. Марянчик аксиологичността и оценъчността са тясно свързани, но самостоятелни функционални семантико-стилистични категории (Marjanchik, 2013: 2). Тяхното разграничение може да се извърши едва след като се изяснят основните термини в аксиологическата лингвистика – *ценността* и *оценката*.

Понятията за ценност и оценка

Ценността подпомага индивидите да направят социално приемлив избор на поведение в значими ситуации и по този начин способства за интеграцията им в обществото. Ценностите се характеризират по няколко начина: „а) обобщени представи на хората за целите и нормите на тяхното поведение; б) играещи ролята на фундаментални норми; в) изразяващи смисли в културата; г) влияещи върху интересите и мотивите на действие на хората; д) основани върху индивида и обществото“ (Serebrennikova, 2011: 28). Класификациите на ценностите по различни критерии са многобройни. Една от типологиите (на Ю. Вешнински) се осъществява според понятието за хронотоп и предлага тринадесет типа ценности: държавно-политически, военно-силови, граждан-

ско-правови, историко-културни, „комунитарни“ (колективизъм), „натурални“, екологични, научно-когнитивни, персоналистки, религиозни, социално-стратификационни, художествено-естетически ценности, ценности на урбанизираните съобщества, икономически, етични и етнически ценности (Вешнински, цит. по Serebrennikova, 2011: 30 – 31). Ю. Малинович предлага комплексен модел на ценностната картина на света, като определя като външни ценности онтологическите ценностни обекти от външния свят, а вътрешни нарича социално значимите ценности в социума (Malinovich, 2011: 90). Тези ценности влизат в система и намират отражение в обществено-политическия дискурс. Въз основа на ценностната си ориентация[3)] индивидите формират и изразяват своите оценки. В. Карасик също предлага модел на ценностната картина на света, в който се открояват ценностни доминанти в езика. Тяхното лингвистично описание и класификация, на първо място, ни насочва към типовете оценъчни думи (Karasik, 2002: 166 – 167).

Би могло например да се проучат възможностите на езиковите средства за изразяване на оценка въз основа на ценностната опозиция *толерантност – нетолерантност*.

Интерпретациите на оценката се извършват от различни гледни точки – гносеологическа, логическа, лингвистична, които си взаимодействат (вж. по-подробно Andrjuhina, 2010: 54 – 55; Malinovich, 2011: 77 – 92). Н. Арутюнова определя оценката като „особен когнитивен акт[4)], в резултат на който се установява отношението на субекта към оценявания обект с цел определяне на значението му за живота и дейността на субекта“ (Арутюнова, цит. по Serebrennikova, 2011: 25). Следователно говорещият като субект е единственото „упълномощено лице при реализирането на оценката във всеки конкретен речев акт“ (Ilieva, 2004: 10). Класификациите на видовете оценки не са малко: обща, епистемическа, априорна, апостериорна, индивидуална, колективна, нестандартна, рационална, стереотипизирана, функционална, експресивна, емоционална, еталонна, хедонистична, инструментална и др. (вж. по-подробно Serebrennikova, 2011: 35 – 38; Andrjuhina, 2010: 56). Класификацията на оценъчните значения в аксиологическата семантика включва следните класове: утилитарни, телеологически, нормативни, естетически и смесени оценки, за изразяването на които са специализирани езикови средства от различните езикови равнища (лексикални в ядрото на полето и синтактични, морфологични, фонетични в периферията) (вж. Sretenskaja, 1994: 10 – 12). Много от изследванията в тази област работят с няколко оценъчни скали. В. Марянчик откроява следните:

– експлицитна/имплицитна оценка, които се осъществяват предимно на лексикално равнище. Експлицитна оценка има, когато еднозначната интерпретация от адресата намира потвърждение в елементите от текста. Имплицитната оценка не се изразява чрез преки вербални маркери и се интерпретира благодарение на аксиологическата картина на света на адресанта/адресата и на оценъчните „указания“, разпръснати от автора в текста. Косвените оценки имат манипулативна

природа (вж. Marjanchik, 2011: 4). Евфемизмите и дисфемизмите могат да изразяват и експлицитно, но по-скоро имплицитно оценката на говорещия;

– субективна/обективна оценка, които се измерват чрез степента на участие на говорещия в процеса на оценката. Обективната оценка се свързва с прикриването на отношението на автора, с аргументация, която прехвърля оценката в обективното поле (например евфемизацията, и най-вече политически коректната лексика могат да създадат стилистичен ефект за обективност на речта). Субективната оценка се реализира с оценъчни езикови средства и открито присъствие на автора. Например Т. Монова типологизира медийните текстове с политическа тематика като персонализирани и неперсонализирани текстове (Monova, 2000: 43 – 44);

– емоционална/рационална оценка по степента на участието на емоцията като мотивация за оценката. Въпросът за разграничението на тези два типа оценки е сложен (вж. преглед на постановките у Marjanchik, 2011: 4). Първата се реализира в непосредствената реакция към обекта и се характеризира с експресивност, а втората е резултат от задействането на социални стереотипи и се съдържа в оценъчни съждения (Marjanchik, 2013: 12 – 13). Евфемизмите и дисфемизмите са едни от средствата за изразяване на оценка по тези скали (например чрез евфемизмите се реализира максимата за скромност при самооценка, чрез дисфемизмите се сензационират заглавията чрез интензифициране на емоционалната оценка и др.).

В изследване на медийни политически текстове на руски език В. Марянчик съобщава, че „модална доминанта на текстовете става стихията от отрицателни емоции и ироничност“ (Marjanchik, 2013: 7). Ето защо е любопитно дали подобен вид оценъчност доминира в медийния дискурс и у нас. С такава цел в научните разработки се въвежда операционалният термин *аксиологема*, който обозначава „всяко изразяване на оценка в даден дискурсивен свят“ (Serebrenikova, 2011: 25). Независимо дали са явно или неявно изразени, аксиологемите позволяват да се придобие впечатление за създателя и за интерпретатора на текста/дискурса, защото „оценката не може да съществува извън субекта и извън обекта“ (Malinovich, 2011: 79). Затова аксиологическата структура е резултат най-вече „от авторската интерпретация на действителността и ценностната картина на света на адресата“ (Marjanchik , 2013: 2).

В настоящото изследване се вземат под внимание оценките на адресанта според ценностната му ориентация, които могат да бъдат: (1) оценка на денотатите и (2) самооценка. Отчитат се и оценките на адресата, които представляват комбинация от (1) оценката на денотатите, (2) оценката на текста и на конкретните номинации в него, (3) оценката на авторската личност и интерпретация, (4) самополагане в ценностната координатна система на текста. Според представителите на групата Мю „оценката зависи в голяма степен от получателя на съобщението“ (Duboa and co., 1986: 278).

В резултат на тези типологии могат да се оформят оценъчните полета на автора и интерпретатора, които влизат в сложни взаимоотношения на пълно съвпадане, частично припокриване или напълно разминаване. Например оценките за денотатите от автора и интерпретиращия текста може да съвпадат, но самооценката на автора и оценката за присъствието му в текста от читателя/зрителя биха могли да са различни. На базата на съотношението между оценките на адресанта и адресата, силно зависими от контекста (широк и тесен), от комуникативните умения на автора и от интерпретативната компетентност на адресата, се определя (или пък трудно се установява) ценностната ориентация на дискурса по скалата толерантност/нетолерантност.

Тя съдържа ценности/антиценности, представени чрез система от аксиологически компоненти – роли и маски, сценарии, оценъчни вектори (евфемизация/дисфемизация), образите на автора и интерпретатора, персонажи (вж. инвариантния модел на аксиологическата структура у Marjanchik, 2013: 17), хронотоп (Malinovich, 2011: 79). В текстовете субектът на оценката може да се реализира индивидуално, като субект „общо мнение“, и скрито, като оценката се представя като истинно положение (вж. Sretenskaja, 1994: 12, както и Duboa and co., 1986: 328). Както установих в анализите на видовете евфемизми/дисфемизми в медиите, предпочитан начин за изразяване на оценка е представянето ѝ като общо мнение или като истинно положение – един манипулативен похват за избягване на отговорност за оценките, вложени в медийните текстове (Eftimova, 2016).

ФССК *аксиологичност* и *оценъчност* – поле, структура, стилистична организация

Вследствие на уточняването на понятията за ценност и оценка може да се обобщи, че става дума за две функционални семантико-стилистични категории, които се реализират и в съдържателния план на текста, и в плана на изразяването. Аксиологичността е функционална семантико-стилистична категория, която се организира около ценността като аксиологически концепт. Тя е „основание за оценка и сама се явява обект на оценяване“ (Marjanchik, 2013: 7). Оценъчността като функционална семантико-стилистична категория се реализира чрез „способността на езиковите единици да експлицират мястото на обекта върху оценъчната ос, в аксиологичното поле; оценката всъщност е актуалното ментално-вербално действие на приписване на положителни или отрицателни свойства на обекта“ (Marjanchik, 2013: 7). Аксиологичността на текста се изразява в стилистичната му организация (аксиологическата лексика например отразява ценностната ориентация на говорещите), аксиологическото поле (фрагмент от картината на света, съставена от ценности, които са експлицирани езиково в текста) и аксиологическата структура (съвкупност от ценностни значения). Оценъчността, като съвкупност от оценки и оценъчни отношения, формира аксиологическата модалност на текста и се осъществява на равнището

на съдържанието и чрез конотативно-оценъчни езикови средства. (Например идеологическата модалност е съвкупност от оценъчни значения и отношения на базата на политически възгледи. Такава идеологическа модалност се конструира чрез политически коректната лексика.) Много трудно е да се определи кога става дума за оценъчен речев акт, защото често оценъчна единица може да се включи в изказване без оценъчно намерение. Оценката отразява социални норми и стереотипи, но и индивидуалност в процеса на оценъчна категоризация, т.е. в нея винаги присъстват субективни и обективни фактори[5)]. И двете категории – аксиологичността и оценъчността – се разглеждат в система от опозиции, тъй като човешкото съзнание се нуждае винаги от координатна система, дори ако тя се състои от негативни ценности. Авторът и интерпретаторът на текста се ориентират според скалите на ценностите и на оценките (това са въображаеми оси на нарастване/намаляване на положителна или отрицателна оценка, измервани с помощта на операторите „добро – лошо“ и др., които Ч. Морис нарича аксиологични скали – вж. Ч. Морис, цит по Andrjuhina, 2010: 56). Разчленяването по скалата *добро – лошо* включва цяла поредица от характеристики, свързани с отношението на субекта, с нивото на общуване с адресата и пр. А М. Ретунска определя като най-ниски компоненти по тази скала оценките „презрително“ и „пренебрежително“, а като най-високи – „одобрително“ и „възхитено“ (Ретунска, цит. по Ilieva, 2004: 28).

В аксиологичния анализ на медийните текстове по опозицията толерантност/нетолерантност например речевите употреби могат да се регистрират според скала на оценките, в която ще се използват основните оператори *положителна/отрицателна*. В техните полета се въвеждат детайлизиращи оценъчното отношение оператори като *одобрителна, уважителна, пренебрежителна, ирония* оценка и др. (вж. фиг. 1).

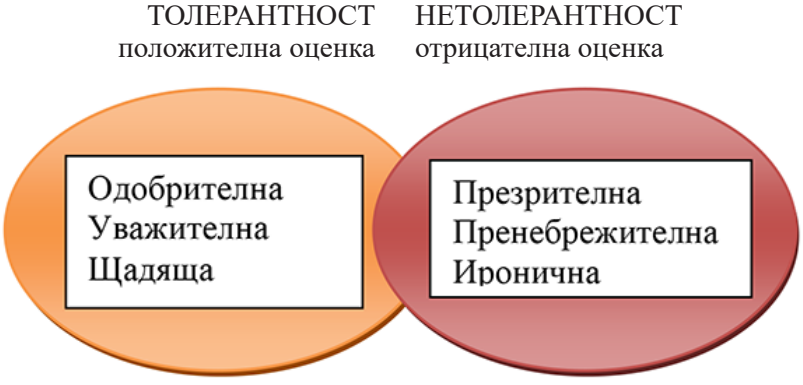

Фигура 1. Поле на аксиологемите в медийния текст

Типологизирането на речевите прояви (конкретно на евфемистичните и дисфемистичните употреби) зависи от отчитането на контекста, от способността на автора да кодира интенцията си и от способността на интерпретатора да разчита вложените оценъчни смисли в медийния текст. Известно е твърдението, че колкото читатели има един текст, толкова различни интерпретации съществуват, т.е. толкова картини на света се конструират. В настоящата статия се осъзнават сложните обстоятелства, при които се извършва извличането на оценъчни и ценностни смисли от медийния текст, и затова се препоръчва анализ, който се съобразява с факторите, усложняващи възприемането и интерпретацията на медийната реч.

Оценката присъства във всеки вид текст в един или друг вид (вж. Duboa and co., 1986: 278). Тъй като оценъчната позиция на общуващите се определя от нормите на съответното време, от оценъчните стереотипи на социума, от традициите, от нравствения кодекс, от правила за употреба на езиковите факти и етикета на поведение, то изследването на речевите единици, фиксиращи оценка, „позволява да се установи системата от ценности на индивида и социума“ (Andrjuhina, 2010: 54; подобно заключение у Ilieva, 2004: 16). Оценката се формира и върху модели, наследени от миналото или копирани по време на взаимодействието между различни социални групи (Lipman, 2001: 50 – 51). Изучаването на оценката в ценностната опозиция толерантност/нетолерантност ще помогне да се разкрие ценностната ориентация на българското общество в днес.

Езикови средства за изразяване на оценка

Голяма част от лексикалния фонд притежава потенциала за изразяване на оценка: „Оценъчността на думата е съсредоточена в оценъчния компонент на лексикалното значение, който притежава признака полилокализираност: той може да е част от денотата или конотата (емотивно-оценъчен, образно-оценъчен, асоциативно-оценъчен)“ (Marjanchik, 2013: 13). Затова повечето изследвания съсредоточават вниманието си върху лексикалното равнище като ядрено микрополе за оценъчност. Проблемите, свързани с аксиологическото описание на лексиката, са следните: (1) за структурата на оценъчния компонент и мястото му в лексикалното значение; (2) за разграничаването на оценъчната и неутралната лексика; (3) за оценъчния статус на имената концепти; (4) за диференциацията на оценъчните думи, както и проблемите за взаимодействието на оценъчните и аксиологическите съставки в изказването, за експлицитните и имплицитните компоненти на изказването, за функциите на оценъчните изказвания и видове и др. (Marjanchik, 2011: 3). Изследванията на оценъчността на лексикално равнище биха подпомогнали по-ефективната „мимикрия“ на говорещия, който „може да овладее оценъчните способности на лексиката, ограниченията, които тя налага (резултат от изискванията на

ситуацията, от възпитанието, от дълго налагани възбрани), водещи до стилистичната ѝ диференциация“ (Ilieva, 2004: 30). Под формата на избор на стилистично маркирана лексика може да се проявят косвените оценки в медийния текст, които са част от моделирането на ситуацията от говорещия. Т. ван Дайк дава пример с предпочитанието на лексемата *хулигани* вместо *демонстратори* във вестникарско съобщение, което „се явява израз на оценъчна пропозиция, влизаща в модела, с помощта на който журналистът описва демонстрация“ (Van Dajk, 1989: 87).

Анализът може да се основава на езиковия опит на получателя на съобщението, чиято памет работи, като отнася езиковата единица към среда, която тя обикновено „обитава“, и по този начин определя нейната оценъчна стойност (вж. т.нар. автономен етос у Duboa, J. and co. 1986: 270). И въпреки че „ние не можем с увереност да формализираме всички нюанси на употреба или локализация на езиковите единици“ (Duboa and co., 1986: 272), не бива да се отказваме поне от описанието на тези речеви употреби. Отчитането на контекста (микро- и макроконтекста според типологията на М. Рифатер) е показало в лингвистичната наука, че стилистичният похват е неотделим и невъзможен за идентифициране и тълкуване извън контекста (Рифатер, цит. по Duboa and co., 1986: 275). Акцентът върху функционалността на езиковите единици насочва към действителната комуникация, а оттам – към широкия, екстралингвистичния контекст, в който те реализират или не потенциалните си значения. Затова от значение е не само езиковото познание на комуникантите, но и познанието им върху света и ситуациите. Ако се възползваме от определението на М. Рифатер за макроконтекст, ще разберем, че много преди да се осъществи стилистичният похват, съществуват обстоятелства, които съставят един макроконтекст извън конкретното съобщение (Рифатер, цит. по Duboa and co., 1986: 276). Съставките на контекста са лингвистичните знания, знанията за употребата на езика и за принципите на речевото общуване, екстралингвистичните знания, знанията за ситуацията (Andrjuhina, 2010: 57). Тези знания се формализират като фреймове по М. Мински (или фреймове/сценарии по Т. ван Дайк), които обозначават „специфичното лексико-граматическо обезпечаване, с което разполага езикът за наименуване и описание на категории и отношения, съществуващи в концептуални структури“ (Andrjuhina, 2010: 57). Важно е да се разграничат оценъчността, разбирана като потенциал[6)] на езиковата единица, и оценката, като приписване на положителни или отрицателни свойства на обекта чрез употреба на определени езикови единици в речта. В контекста номинациите могат да изразят както положителна, така и отрицателна и ирония оценка въпреки потенциала, който притежават и с който се реализират най-често в речевата практика, т.е. текстовото оценъчно съдържание може да не съвпада с езиковото оценъчно значение и дори може да му противоречи. Затова оценъчната семантика „разчита на подкрепата на кон-

текста, за да бъде разбрана адекватно от събеседника“ (Ilieva, 2004: 30 – 31). Аксиологическият контекст представлява заложената експлицитно или имплицитно в текста и съзнанието съвкупност от концепти и оценки. Той има лингвистично и когнитивно равнище. Лингвистичното равнище представлява парадигмата от оценъчно маркирани езикови средства (вж. по-подробно за равнищата на аксиологическия контекст у Marjanchik, 2013: 15 – 16). Стилистично маркираната лексика е тази, която придобива конотативни значения в текста. Евфемизмите и дисфемизмите например са начин да се изрази оценка в медийния текст. Тъй като контекстът играе ключова роля в определянето на номинациите като евфемистични или дисфемистични, няма как те да бъдат категорично разпределени в полето на аксиологемите (възможно е евфемизмите да се използват за изразяване на иронична оценка, а дисфемизмите – за смекчаване на негативната оценка). Затова и евфемистичните, и дисфемистичните номинации могат да изразяват и положителни, и отрицателни оценки.

След като „изразяването на оценка в дискурса логично се свързва с емоционално-смислова интензификация на изказването“, нормално е вниманието да се насочи към думи и изрази с конотативно-оценъчна семантика (Serebrennikova, 2011: 35). Така се подкрепя констатацията за семантичната и стилистичната природа на оценката, за връзката на гносеологичните и аксиологичните аспекти на речевата дейност.

Ценностната оценка е емоционално-интелектуално проявление на ценностното значение на преживяното, възприетото, осмисленото, което се обективира в речта на човека и отразява емоционално-когнитивното му състояние в ценностно измерение (дълг, воля, съмнение, признателност, състрадание и др.). Говорещият човек с посредничеството на езика ориентира останалите хора в света на създадените в обществото и възприетите от него самия ценности, като влияе върху тяхното мислене и поведение. Чрез оценката човекът се свързва с реалността и другите хора.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. В. Марянчик настоява върху разграничението на термините оценка и оценъчност. Оценката е „действието на субекта: приписване на положителни или отрицателни свойства на този или онзи обект, изразяване на отношение към даден обект, фиксиране на обекта върху оценъчната скала и в аксиологичното поле“, а оценъчността е „свойството на речевата единица, нейният потенциал, способността ѝ да експлицира положителни или отрицателни свойства на обекта, неговото място на оценъчната скала и в аксиологическото пространство“ (Marjanchik, 2011: 3). В настоящото изследване, имайки предвид навлязлото в лингвистичните изследвания терминологично словосъчетание ФССК за оценка, двата термина ще са взаимозаменяеми,

като ще се дава предимство на термина оценъчност, когато се коментират речевите единици, изразяващи оценка.

2. В своята статия „(Еко)лингвистика и медиен език“ В. Попова и М. Димитрова очертават проблемите и обектите на еколингвистичните занимания: „Интралингвистичното (вътрешноезиковото) течение в еколингвистиката е свързано с културата на речта, стилистиката, реториката. [...] В това число, разбира се, се включва и цяло множество проучвания на екологичните проблеми на езика на съвременните български медии“ (Popova, Dimitrova, 2013).
3. Ценностната ориентация се разглежда като сбор от „най-важните елементи в личностовата структура“, основани върху жизнения опит, преживяванията и определянето на значимото, съществено за индивида (Serebrennikova, 2011: 33). Ценностната ориентация е компонент на съзнанието, но и на поведението. С възрастта ценностните ориентации се изменят.
4. Неслучайно Т. ван Дайк определя оценяването като когнитивен феномен, тъй като го разглежда като специфична форма на познание (Ван Дайк, цит. по Serebrennikova, 2011: 34).
5. „В оценката се съдържат субективен и обективен компонент, като субективният предполага положително или отрицателно отношение на субекта на оценка към нейния обект, а обективният (дескриптивният) се ориентира към свойствата на обектите и явленията, които се сравняват и оценяват (Волф, цит. по Ilieva, 2004: 29).
6. Потенциалът на лексикалните единици се описва въз основа на мястото на „оценъчните семи в структурата на значението на думата: 1) рационална собственооценъчна; 2) рационална дескриптивнооценъчна; 3) емоционално-експресивна с включено оценъчно значение; 4) емоционално-експресивна с прикрепено оценъчно значение; 5) лексика с културнооценъчна конотация“ (Marjanchik, 2013: 13).

REFERENCES/БИБЛИОГРАФИЯ

Andrjuhina, M.S. (2010). „Axiology valuation” as one of the base concepts in language culture and theory culture. *Mir nauki, kulturji, obrazovanija*, №3/2010, 54 – 58 [Андрюхина, М. С. (2010). „Аксиологическая оценка“ как один из базовых концептов лингвокультурологии и теории культуры. *Мир науки, культуры, образования*, Выпуск № 3/ 2010, 54 – 58].

Antropova, V.V. (2013). Tipology culture as a factor for type identification press in the context of language culture analysis texts: expansion of mass culture. *Journal of Cheljabinskogo gossudarstvennogo universiteta*, № 21 (312). Filology, Theory of Art, №80, 2013, 23 – 29 [Антропова, В. В. (2013). Типология культуры как фактор типологической иденти-

фикации прессы в контексте лингвокультурологического анализа медиатекстов: экспансия масскульта. *Вестник Челябинского государственного университета*, №21 (312). Филология, Искусствоведение. Вып. 80, 2013, 23 – 29].

Bondarko, A.V. (1984). *Functional grammar*. Leningrad, 1984 [Бондарко, А. В. (1984). *Функциональная грамматика*. Ленинград, 1984].

Bondarko, A.V. (2000). Functional analysis categories of grammar: subject and method. *Problems functional grammar. Morphology and syntax categories in statement*. Sankt-Peterburg: Nauka, 2000, 9-35 [Бондарко, А. В. (2000). Функциональный анализ категорий грамматики: предмет и метод. *Проблемы функциональной грамматики. Категории морфологии и синтаксиса в высказывании*. Санкт-Петербург: Наука, 2000, 9 – 35].

Bondarko, A.V. (2002). *Theory of meaning in the system of functional grammar*. Moskva: Languages of Slavic Culture, 2002 [Бондарко, А. В. (2002). *Теория значения в системе функциональной грамматики*. Москва: Языки славянской культуры, 2002].

Bondarko, A.V. (2005). Field structure in the system of functional grammar. *Problems functional grammar*. *Field structure*. Sankt-Peterburg: Nauka, 2005, 12 – 20 [Бондарко, А. В. (2005). Полевые структуры в системе функциональной грамматики. *Проблемы функциональной грамматики. Полевые структуры.* Санкт-Петербург: Наука, 2005, 12 – 20].

Van Dajk, T.A. (1989). *Language, knowledge, communication*. Ed. V.V.Petrov. Moskva: Progress, 1989 [Ван Дейк, Т. А. (1989). *Язык, познание, коммуникация*. Сост. В.В.Петров. Москва: Прогресс, 1989].

Duboa, J. and co. (1986). *General rhetoric*. Moskva: Progress, 1986 [Дюбоа, Ж. и кол. (1986). *Общая риторика*. Москва: Прогресс, 1986].

Eftimova, A. (2016). *Doublespeak in Media: the Language of Political Correctness vs the Hate Speech* // Available from: https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/fakultet_po_zhurnalistika_i_masova_komunikaciya/specialnosti/doktoranturi/pridobivane_na_nauchna_stepen_doktor_na_naukite/arhiv/doc_d_r_andreana_borisova_eftimova_fakultet_po_zhurnalistika_i_masova_komunikaciya [Ефтимова, А. (2016): *Двойственият език в медиите: езикът на политическата коректност vs езика на омразата*. Автореферат. // Available from: https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/fakultet_po_zhurnalistika_i_masova_komunikaciya/specialnosti/doktoranturi/pridobivane_na_nauchna_stepen_doktor_na_naukite/arhiv/doc_d_r_andreana_borisova_eftimova_fakultet_po_zhurnalistika_i_masova_komunikaciya]

Ilieva, M. (2004). *Bulgarian in his pronouns*. Veliko Tarnovo: St.st. Kiril and Metodij, 2004 [Илиева, М. (2004). *Българинът в своите местоимения*. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2004].

Karasik, V.I. (2002). Cultural dominants in the language. *Language circle: personality, concepts, discurse*. Volgograd: Peremena, 2002, 166 – 205 [Карасик, В. И. (2002). Культурные доминанты в языке. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002, 166 – 205. Available from: http://philologos.narod.ru/ling/karasik.htm]

Lipman, W. (2001). *Public opinion*. Sofia: Lik, 2001 [Липман, У. (2001). *Общественото мнение*. София: Лик, 2001].

Malinovich, J.M. (2011). Semiomethry modus world conception. *Linguistics and axiology: ethnosemiomethry value meanings*. Moskva: Tesaurus, 2011, 77 – 93 [Малинович, Ю. М. (2011). Семиометрия модусов концептуализации мира. *Лингвистика и аксиология: этносемиометрия ценностных смыслов.* Москва: Тезаурус, 2011, 77 – 93].

Marjanchik, V. (2011). Valuation as a category of text. *Journal of North Federal University. The humanities and social sciences*, №1/ 2011. Available from: http://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-kak-kategoriya-teksta [Марьянчик, В. (2011). Оценка как категория текста. *Вестник Северного (Арктического) федерального университета*. Серия: Гуманитарные и социальные науки, Выпуск №1/ 2011. Available from: http://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-kak-kategoriya-teksta]

Marjanchik, V. (2013). *Axioligy structure media and political texts (language and style aspects).* Avtoreferat. Arhangelsk, 2013. Available from: http://medialing.spbu.ru/upload/files/file_1410807658_9933.pdf (26.01.2016) [Марьянчик, В. (2013). *Аксиологическая структура медиа-политического текста (лингвостилистический аспект)*. Автореферат. Архангельск, 2013. Available from: http://medialing.spbu.ru/upload/files/file_1410807658_9933.pdf (26.01.2016)]

Monova, T. (2000). *The words, which separated*. *Political discurse in the press*. Sofia: Paradox, 2000 [Монова, Т. (2000). *Думите, които разделят*. *Политическият дискурс в печата*. София: Парадокс 2000].

Popova, V. & Dimitrova, M. (2013). (Eco)linguistics and media language. *LiterNet*, 14.10.2013, № 10 (167). Available from: http://liternet.bg/publish10/velka_popova/ekolingvistika.htm [Попова, В. & Димитрова, М. (2013). (Еко)лингвистика и медиен език. *Електронно списание LiterNet*, 14.10.2013, № 10 (167). Available from: http://liternet.bg/publish10/velka_popova/ekolingvistika.htm]

Serebrennikova, E. (2011). Ethnosemiomethry as a method of linguistic axiological analysis. *Linguistics and axiology: ethnosemiomethry value meanings*. Moskva: Tesaurus, 2011, 3-48 [Серебренникова, Е. (2011). Этносемиометрия как способ лингвистического аксиологического анализа. *Лингвистика и аксиология: этносемиометрия ценностных смыслов: коллективная монография*. Москва: Тезаурус, 2011, 3 – 48].

Sretenskaja, L. (1994). *Functional semantic-stylistic category valuation in science texts from different genre*. Sankt-Peterburg, 1994. Available from: http://cheloveknauka.com/v/520582/a?# [Сретенская, Л. (1994). *Функциональная семантико-стилистическая категория оценки в научных текстах разных жанров (на материале текстов по строительной экологии)*. Автореферат, Санкт-Петербург, 1994. Available from: http://cheloveknauka.com/v/520582/a?#]

Stylistic encyclopedia russion language. (2003). Ed. M.N.Kozhna. Moskva: Nauka, 2003 [Стилистический энциклопедический словарь русского языка. (2003). Под ред. М.Н. Кожиной. Москва: Наука, 2003].

THE FUNCTIONAL SEMANTIC-STYLISTIC CATEGORIES *AXIOLOGY* AND *EVALUATION*

Abstract. The article examines the concept of the functional semantic-stylistic category (FSSC) the introduction of which is the result of the development of functional direction in linguistics, particularly functional grammar and Bondarko's theory of functional-semantic categories and fields. The interest through FSSC *axiology* and *evaluation* was prompted by the awareness of language as a space in which the structures of knowledge, opinions, beliefs and imagination are associated with evaluation. The place and role of lexical-stylistic means are outlined in the field of evaluation and axiology.

✉ **Assoc. Prof. Andreana Borissova Eftimova, DSc.**
Faculty of Journalism and Communication
Sofia University
49, Moskovska St.
1000 Sofia, Bulgaria
E-mail: aeftimova1971@abv.bg